

Thanh niên - tờ báo khởi nguồn **CỦA DÒNG BÁO CHÍ CÁCH MẠNG VIỆT NAM**

PGS, TS PHẠM XANH*

T háng 10 - 1924, Nguyễn Ái Quốc rời Mátxcơva đi Vladivôxtố, rồi từ đó đáp tàu thủy đi Quảng Châu và đến Quảng Châu ngày 11-11-1924. Tại đây, Người có điều kiện tiếp xúc trực tiếp với nhóm thanh niên yêu nước trong Tâm tâm xã và nhận thấy ở họ có những phẩm chất quý báu của những người cách mạng - tuổi trẻ, hiểu biết, yêu nước thiết tha, dám xả thân vì đại nghĩa... nhưng chưa có một đường hướng tư tưởng rõ ràng. Và điều quan trọng nhất là Người đã nhìn thấy ở họ một lực lượng để "gieo mầm cách mạng". Từ đó mà tháng 2-1925, Cộng sản đoàn xuất hiện, làm nòng cốt cho một tổ chức cách mạng rộng lớn hơn được thành lập sau đó 4 tháng - *Hội Việt Nam cách mạng thanh niên* (VNCMTN). Sự ra đời của Hội VNCMTN tạo ra bước ngoặt quan trọng trong việc truyền bá tư tưởng cứu nước theo chủ nghĩa Mác-Lênin về nước. Cùng với việc xây dựng và kiện toàn về tổ chức Hội VNCMTN, Nguyễn Ái Quốc đã sáng lập báo *Thanh niên*, cơ quan ngôn luận của Hội VNCMTN.

1. Trong một báo cáo viết từ Quảng Châu gửi Quốc tế cộng sản, Nguyễn Ái Quốc đã thông báo ngắn gọn: "Ở đây, (Quảng Châu - TG) chúng tôi đã xuất bản tờ báo hằng tuần "*Thanh niên*...". Báo *Thanh niên* ra số đầu tiên vào ngày 21-6-1925. Trên mềng sét của báo, ở vị trí trung tâm là tên báo *Thanh niên* bằng chữ Việt và chữ Hán; ở góc trái là ngôi sao năm cánh, trong đó ghi số báo. Là cơ quan ngôn luận của Hội VNCMTN nhưng từ số báo 108, ra ngày 28-7-1927, mới thấy trên mặt báo tiêu đề: *Cơ quan của Hội Việt Nam cách*

mạng thanh niên và ngôi sao năm cánh được thay bằng một ngôi sao và hình búa liềm.

Khi nghiên cứu báo *Thanh niên*, xin lưu ý một số đặc điểm sau đây:

1. *Thanh niên* là tờ báo đạt kỷ lục tuổi thọ trong tất cả các tờ báo bí mật của tất cả các tổ chức cách mạng trước năm 1945. Có được nét đặc sắc này trước hết bởi cơ quan xuất bản báo đặt ngoài biên giới Việt Nam, tức là nằm ngoài vòng cương tỏa của thực dân Pháp (từ tháng 6-1925 đến tháng 4-1927 đóng tại nhà số 13 Đường Văn Minh, thành phố Quảng Châu; từ tháng 4-1927 đến tháng 5-1930 đóng tại Hương Cảng, đất nhượng của Vương quốc Anh). Trong gần 5 năm đó, *Thanh niên* ra đều đặn mỗi tuần một số, tất cả được 208 số; chỉ có một sự nhầm lẫn không đáng kể trong việc đánh số báo (có hai số 182) sau Đại hội I của Hội VNCMTN, tháng 5-1929.

2. Báo *Thanh niên* được xuất bản theo lối thủ công. Đầu tiên dùng bút sắt viết ngược trên giấy nến, rồi in litô trên giấy học trò thuở đó. Mỗi số 4 trang, mỗi trang chia làm hai cột, thỉnh thoảng những số đặc biệt có 1 trang bìa riêng (5 trang). Mỗi số báo in khoảng 100 bản. Báo in xong được gửi về nước theo những đường giao liên bí mật, một số gửi sang Thái Lan và Lào và được tiếp tục nổi bản ở đó.

3. Những bài đăng trên *Thanh niên* phần lớn không có tên tác giả, thỉnh thoảng những bài quan trọng mới được ghi bút danh Z.A.C (theo tiến sĩ Huỳnh Kim Khánh² là bài của Nguyễn Ái Quốc). Người sáng lập báo là Nguyễn Ái Quốc, đã từng làm báo từ hồi hoạt động ở Pháp với tờ báo nổi danh *Le Paria* - cơ quan ngôn luận của Hội liên hiệp thuộc địa. Trong quá trình

* Trường đại khoa học xã hội và nhân văn, Đại học quốc gia Hà Nội

làm báo *Thanh niên*, Người đã góp phần đào tạo một đội ngũ nhà báo cách mạng như Hồ Tùng Mậu, Lê Hồng Sơn, Lê Duy Điểm và từ những thanh niên yêu nước xuất dương sang dự các lớp huấn luyện chính trị tại Quảng Châu như Phạm Văn Đồng, Nguyễn Văn Tây, Nguyễn Đức Cảnh... Và chính họ nối dài dòng báo chí cách mạng khi Hội VNCOMTN phân liệt, xuất hiện các tổ chức cộng sản trong nước, như *Búa liềm* - cơ quan ngôn luận của Đông Dương cộng sản Đảng, *Lao động* - cơ quan ngôn luận của Tổng công hội Bắc Kỳ, *Đỏ* - cơ quan ngôn luận của An Nam cộng sản Đảng...

4. Vì điều kiện thời gian đã lâu và khí hậu nhiệt đới khắc nghiệt, không có lợi cho bảo quản tài liệu văn bản, và lại những tài liệu đó bị chính quyền thực dân xếp vào loại "quốc cấm" nên chúng ta không lưu giữ được bất kì một số báo nào trong 208 số báo *Thanh niên*. Những người nghiên cứu lịch sử thời đoạn này chỉ hình dung được báo *Thanh niên* qua những kỷ ức của các vị lão thành cách mạng. May thay, nhà báo Xuân Thủy, Trưởng đoàn đàm phán của ta tại Hội nghị Pari, nhờ những người bạn Pháp giúp đỡ, đã mang về tặng Bảo tàng cách mạng Việt Nam 10 số báo³. Từ đó những người nghiên cứu mới biết được "mặt mũi thực" của báo *Thanh niên*. Có một nơi giữ được trọn bộ sưu tập báo *Thanh niên* và số lớn các tờ báo *Linh khách mệnh* và báo *Công nông*, đó là kho lưu trữ quốc gia Pháp, bộ phận hải ngoại. Một số học giả nước ngoài nghiên cứu lịch sử Việt Nam có dịp nghiên cứu sưu tập quý giá này cho biết, họ cũng không được tiếp xúc trực tiếp với bản gốc (tức là bản tiếng Việt), chỉ được đọc qua bản tiếng Pháp mà Sở mật thám Đông Dương thời đó đã cho dịch mỗi khi nhận được báo *Thanh niên* để tìm cách đối phó. Vì thế nảy sinh một vấn đề là liệu bản dịch tiếng Pháp đầu tiên mà các nhà nghiên cứu được tiếp xúc có trung thành với nguyên bản tiếng Việt không? Ai dám cam đoan được điều đó? Rồi từ tiếng Pháp người ta chuyển sang tiếng Anh, từ tiếng Anh lại được dịch trở lại tiếng Việt.

Giả dụ, tất cả các bản dịch đó đều chính xác về nội dung, thì ít ra bản tiếng Việt cuối, về hình thức, không thể dịch đúng từng từ như bản tiếng Việt gốc. Những đoạn trích dẫn trên tờ *Thanh niên* trong bài này tôi dựa vào các bản dịch tiếng Anh mà tôi góp nhặt được qua các nguồn khác nhau, chủ yếu qua hai công trình của

Huỳnh Kim Khánh: *Vietnamese Communism 1925 - 1945* (*Phong trào cộng sản Việt Nam 1925 - 1945*), Trường Đại học tổng hợp Cornell xuất bản, New York, 1982 và luận án cùng tên.

5. Về nội dung báo *Thanh niên*, theo Huỳnh Kim Khánh, là sự tiếp tục và phát triển những nội dung cơ bản trong cuốn *Đường khách mệnh* của Nguyễn Ái Quốc. Nhận xét đó hoàn toàn đúng, bởi lẽ người sáng lập và viết bài chủ yếu của *Thanh niên* là Nguyễn Ái Quốc. Điều đó nảy ra trong tôi ý định tiến hành so sánh những bài đăng trên *Thanh niên* với cuốn *Đường khách mệnh*, từ đó có thể tìm ra được những bài viết của Nguyễn Ái Quốc để đưa vào *Hồ Chí Minh Toàn tập*. Tuy nhiên, từ ý định đến hiện thực là một khoảng cách lớn và có thể không bao giờ thực hiện được bởi trong tay phần lớn chỉ có những đoạn rời rạc.

6. Nhất thiết khi nghiên cứu toàn bộ sưu tập báo *Thanh niên* phải tách thành hai thời kì. Mốc phân đoạn đó là tháng 4-1927, khi Tưởng Giới Thạch làm chính biến, cánh hữu thắng thế trong Quốc dân Đảng Trung Hoa, quay ngoắt 180 độ đàn áp phong trào cách mạng Trung Quốc. Quảng Châu không còn là "căn cứ địa" của cách mạng Việt Nam. Tổng bộ *Thanh niên* và Ban biên tập báo *Thanh niên* phải rời Quảng Châu đến Hương Cảng, còn Nguyễn Ái Quốc trở lại Mátxcơva, rồi từ đó về Thái Lan để tiếp tục đưa phong trào cách mạng Việt Nam tiến lên.

- Thời kì thứ nhất, tháng 6-1925 đến tháng 4-1927, có thể gọi là thời kì báo *Thanh niên* có Nguyễn Ái Quốc.

- Thời kỳ thứ hai, từ tháng 4-1927 đến tháng 5-1930, có thể gọi là thời kì báo *Thanh niên* không có Nguyễn Ái Quốc.

Sự phân đoạn đó cũng rất tương đối bởi như chúng ta biết, nghề làm báo bao giờ cũng có một "kho dự trữ" để báo không đứt đoạn, đặc biệt là những bài "đình". Vì thế, không loại trừ khả năng khi Nguyễn Ái Quốc rời Vũ Hán (tháng 5-1927) có thể để lại cho ban biên tập một số bài để có thể sử dụng trong nhiều tháng sau đó. Về số lượng, ở thời kì đầu *Thanh niên* chỉ ra được 88 số, thời kì sau ra được 120 số. Về nội dung, *Thanh niên tập trung tuyên truyền những vấn đề chính sau đây*: Đế quốc và thuộc địa; cách mạng và cải lương; vì sao người Việt Nam chưa làm được cách mạng; Đảng cách mạng... nhưng cũng có sự khác nhau ở hai thời kì. Nếu như ở thời kì đầu, theo như nhận xét của Louis

Marty: "Nguyễn Ái Quốc đã sử dụng 60 số đầu của *Thanh niên* chuẩn bị cho độc giả trước khi để lộ khuynh hướng thân cộng của Hội Việt Nam cách mạng Thanh niên"⁴, thì ở thời kì sau định hướng tư tưởng của *Thanh niên* chuyển từ khuynh hướng thân cộng sang sang khẳng định khuynh hướng cộng sản, đặc biệt từ đầu năm 1929.

7. Sự xuất hiện và tồn tại nhiều năm của báo *Thanh niên* đã để lại một dấu ấn sâu đậm, quan trọng trong lịch sử báo chí Việt Nam. Thứ nhất, *Thanh niên*, một trong những tờ báo đi tiên phong trong việc định hướng CNCS cho bạn đọc. Thứ hai, nó đào tạo một đội ngũ các nhà báo cách mạng để họ tiếp tục khơi sâu và mở rộng dòng báo chí cách mạng nước ta. Thứ ba, *Thanh niên* cùng với những tờ báo tiếng Pháp của những người yêu nước Việt Nam như *La Cloche fêlée* tục bản với tên mới là *L'Annam* của Nguyễn An Ninh và Phan Văn Trường, *Jeune Annam* của Lâm Hiệp Châu, *Le Nha qué* của Nguyễn Khánh Toàn hợp thành một dòng báo chí đối lập với báo chí thực dân và với những mức độ khác nhau, tố cáo ách áp bức của thực dân Pháp, đòi các quyền cho nhân dân và cuối cùng là kêu gọi nhân dân đứng dậy làm cách mạng để thay đổi chế độ. Hơn thế nữa, báo *Thanh niên* có ảnh hưởng to lớn tới hoạt động của các chính đảng cùng thời như Hưng Nam - Tân Việt và Việt Nam quốc dân Đảng. "Đối với phong trào chống thực dân ở Việt Nam, báo *Thanh niên* đã để lại một dấu ấn quan trọng. Lần đầu trong lịch sử chống thực dân Pháp ở Việt Nam, lực lượng cách mạng đã xuất bản đều đặn một ấn phẩm định kì để giải thích những nguyên tắc, những mục tiêu chỉ đạo, luôn quan tâm đến công tác cách mạng, tuyên truyền tư tưởng cách mạng và đào tạo cán bộ. Sự thực là cả Tân Việt và Quốc dân Đảng đều mượn những khẩu hiệu cách mạng và kĩ thuật tổ chức như đã bàn luận trên các trang báo *Thanh niên*. Điều đó có thể chỉ rõ rằng báo *Thanh niên* đã có ảnh hưởng nhất định trong đảng đó"⁵.

Ảnh hưởng của báo *Thanh niên* còn tiếp tục khi Hội VNCOMTN hết vai trò lịch sử và báo đã đình bản. Cũng theo Huỳnh Kim Khánh, trong những năm 1934-1935, thời kì khôi phục phong trào cách mạng, các chi bộ trụ được sau những cuộc đàn áp khốc liệt của thực dân Pháp đã sử dụng các số báo cũ của tờ *Thanh niên* và những ấn phẩm khác của Hội VNCOMTN như những

cẩm nang đào tạo⁶. Trên tinh thần đó, ngày xuất bản số 1 của báo *Thanh niên* được chọn là Ngày báo chí cách mạng Việt Nam là hết sức hợp lí.

II. Có ba định hướng tư tưởng quan trọng trên báo *Thanh niên*:

1. Định hướng tư tưởng đoàn kết dân tộc.

Ở định hướng này, báo *Thanh niên* tập trung giải quyết vấn đề chiến lược đầu tiên của cách mạng Việt Nam: đoàn kết dân tộc. Tờ *Thanh niên*, số 2, ra ngày 28-6-1925 bắt đầu xuất hiện một loạt bài giải thích rõ ràng, dễ hiểu một khái niệm bao trùm là khái niệm "cách mạng" cho bạn đọc: "Cách mạng là sự thay đổi từ xấu sang tốt. Đó là toàn bộ những hành động, qua đó những người bị áp bức trở nên mạnh hơn. Lịch sử các xã hội đã dạy chúng ta rằng cách mạng mới có thể đem lại một hình thức cai trị tốt hơn, một nền giáo dục, một nền công nghiệp, tổ chức xã hội tốt hơn...".

Theo bài báo đó, cách mạng được đặc trưng bởi hai chuỗi hành động kế tiếp nhau, gọi là hai thời kì: thời kì "phá" và thời kì "xây". Ở mỗi thời kì có những mục tiêu cụ thể.

Bài viết đăng trên *Thanh niên*, số 6, ra ngày 26-7-1925 đã nói rõ quan điểm về cách mạng chính trị, cách mạng xã hội và cách mạng thế giới. Cách mạng chính trị diễn ra khi "nhân dân của một nước bị chính phủ chuyên chế áp bức vùng lên giành tự do và trở thành độc lập". Cách mạng xã hội diễn ra khi "nông dân và công nhân bị những ông chủ của họ từ chối tăng lương, họ quyết định làm cách mạng chống lại sự phi lí đó và phân phối thu nhập công bằng hơn giữa tư bản và vô sản"... "Sau khi làm xong cách mạng chính trị và cách mạng xã hội vẫn còn các dân tộc bị áp bức, vẫn còn sự khác nhau giữa các dân tộc. Do đó cần phải tiến hành cuộc cách mạng thế giới. Sau khi hoàn thành, các dân tộc trên khắp địa cầu sẽ là bầu bạn của nhau. Kỉ nguyên thế giới đại đồng sẽ tới".

Vậy Việt Nam chúng ta phải tiến hành loại cách mạng gì? Báo *Thanh niên* đã trả lời: "Hoàn cảnh hiện thời buộc người Việt Nam phải làm cách mạng quốc gia chứ không phải làm cách mạng giai cấp". Theo cách hiểu như thế, cách mạng quốc gia và cách mạng giai cấp ở đây, trên chừng mực nào đó, trùng với khái niệm cách mạng chính trị và cách mạng xã hội đã nói ở trên.

Để đảm bảo cho cuộc cách mạng quốc gia thắng lợi, phải tập hợp mọi thành viên trong xã hội, không phân biệt giàu nghèo, giai cấp và địa vị xã hội thành một khối vững chắc. Trong mục: Trả lời cho bạn học trò X, *Thanh niên* ra ngày 27-9-1925 đã giải thích cặn kẽ vấn đề tập hợp lực lượng cách mạng như sau: "Vua chúa, quan lại, kí lục, thông ngôn, theo bạn đều là bọn phản cách mạng. Bạn trẻ ơi, bạn sai to rồi. Trong hoàn cảnh thực dân Pháp đô hộ, vua chúa cũng bất lực trước những bất hạnh của thần dân... vì thế, vua cũng muốn được sống như một công dân bình thường hơn là trị vì một dân tộc bị nô lệ. Bởi vậy chúng ta phải làm cho vua thấy rằng vì lợi ích của mình làm cách mạng hơn là sống dưới quyền điều khiển của ngoại bang.

Còn đối với đám quan lại, kí lục, thông ngôn là những người buộc phải phục dịch người Pháp. Bị rơi vào hoàn cảnh tối tăm từ hồi còn nhỏ... Họ không hiểu tại sao có những người sung sướng, có những người nô lệ. Họ như con gà què ăn quần cối xay...".

Trên báo *Thanh niên* ở thời kì này xuất hiện một loạt bài ghi nhận sự nỗ lực của các phong trào chống Pháp trước đó và chỉ ra nguyên nhân của các phong trào này, mà nguyên nhân thất bại căn bản là thiếu đoàn kết, tổ chức lỏng lẻo: "Tổ chức của chúng ta không chắc chắn. Chẳng hạn Quang phục Hội lúc đầu mạnh nhưng thiếu tổ chức nên hội viên bị chia rẽ. Mặc dù Hội rất đông hội viên nhưng không thể làm được nhiều việc. Lãnh tụ của Hội không nghiêm khắc, mỗi người làm theo cách mà mình cho là tốt. Có người nhận làm tay sai cho Pháp, một số lấy tiền của Hội rồi bỏ trốn, một số người giết lẫn nhau để báo thù...".

Vì thế, một trong những vấn đề chiến lược hàng đầu của cách mạng mà báo *Thanh niên* tập trung tuyên truyền ở thời kì này là hô hào đoàn kết. Xem *Thanh niên*, số 1, ngày 21-6-1925, ta bắt gặp tư tưởng xuyên suốt đó: "Để dẫn dắt nhân dân làm một sự nghiệp vĩ đại cần phải có một sức lãnh đạo, sức lãnh đạo đó không phải có một vài người thôi, mà phải sinh ra từ sự hiệp lực của hàng ngàn, hàng vạn người... Muốn cho hàng ngàn, hàng vạn người ấy đoàn kết chặt chẽ với nhau thì họ phải cùng một ý chí như nhau, họ phải nuôi một kỳ vọng giống nhau, có vậy mới có đoàn kết... Khi nào cùng ý chí, cùng kỳ vọng thì khi ấy mới có thể

đoàn kết, bằng không thì dẫu có hô hào đoàn kết mấy đi nữa cũng không thể nào đoàn kết được... Sự nghiệp cách mạng lớn lắm. Những người làm cách mạng phải đoàn kết với nhau để thực hiện sự nghiệp đó. Người mình đã làm việc cách mạng đã nhiều năm rồi mà chưa thành công trước hết là vì thiếu đoàn kết với nhau".

2. Định hướng tư tưởng thân cộng sản

Trên các trang báo *Thanh niên*, ta bắt gặp những chủ đề lặp đi lặp lại nhiều lần: Đảng Bôn-sê-vích Nga, các lãnh tụ phong trào cộng sản như Lênin, Rô-da Luych-xăm-bua, Xtalin, Zinô-viép, đặc biệt là đảng cách mạng.

Ngay từ năm 1925, báo *Thanh niên* đã đăng bài ca ngợi chủ nghĩa Bôn-sê-vích Nga với tựa đề "Ái Chủ nghĩa Bôn-sê-vích", có đoạn: "Những người Bôn-sê-vích giúp đỡ các dân tộc bị áp bức giành tự do và không ngừng nhắc nhở họ: tự mình nghiền ngẫm, không để những lời ngon ngọt, phỉnh phờ của bọn đế quốc ru ngủ. Các bạn hoàn toàn bình đẳng, mặc dù thuộc các chủng tộc khác nhau. Thế mới biết tại sao chúng ta phải yêu quý những người Bôn-sê-vích và căm ghét kẻ thù của họ là bọn đế quốc".

Đồng thời, báo *Thanh niên* hướng người đọc tới vị lãnh tụ của cách mạng Nga, lãnh tụ của Đảng Bôn-sê-vích Nga là Lênin. Hầu như loạt bài này xuất hiện vào dịp ngày sinh và ngày mất của Lênin hoặc vào dịp kỉ niệm Cách mạng tháng Mười Nga (7-11-1917). Nhân dịp kỷ niệm Cách mạng tháng Mười Nga năm 1926, *Thanh niên* ra số đặc biệt 5 trang, trang bìa vẽ hình Lênin đứng trên quả địa cầu. Không những thế, báo *Thanh niên* còn khéo léo dẫn dắt bạn đọc đến với Lênin nhân một sự kiện nào đó, như bài nhân dịp kỉ niệm ngày sinh của Khổng Tử, có đoạn viết: "Các bậc quân vương tôn kính Khổng Tử không chỉ vì Khổng Tử không phải là một nhà cách mạng, mà còn vì Ngài là người điều hành năng nổ nhất việc tuyên truyền có lợi cho họ... Các bậc quân vương khai thác Khổng giáo theo cách bọn đế quốc khai thác Thiên Chúa giáo... Nếu như Khổng Tử còn sống ở thời đại chúng ta và nếu như Ngài vẫn bám giữ quan điểm đó thì Ngài sẽ trở thành tên phản cách mạng. Nhưng có lẽ, con người siêu phàm đó sẽ thích nghi với hoàn cảnh và nhanh chóng trở thành môn đệ của Lênin.

Về phía chúng ta, những người Việt Nam, chúng ta hãy tự hoàn thiện tri thức của mình bằng việc đọc

trước tác của Khổng Tử và hoàn thiện cách mạng bằng việc đọc các tác phẩm của Lênin" (*Thanh niên*, ngày 20-2-1927).

Một trong những chủ đề trong định hướng tư tưởng thân cộng sản mà *Thanh niên* luôn bàn luận trên các trang báo của mình là thành lập một đảng cách mạng có tổ chức, có kỉ luật, được vũ trang bằng một học thuyết, một chủ nghĩa cách mạng. Một tổ chức đảng có kỉ luật và một hệ tư tưởng được *Thanh niên* xem như là hai nhân tố cần thiết cho cách mạng thắng lợi. Báo *Thanh niên*, số 100 đã đặt vấn đề như sau: "Để đưa cách mạng đến thắng lợi, cần phải có một đảng cách mạng được tổ chức tốt, có khả năng tổ chức và động viên quần chúng dám xả thân, dấn dặt họ ra đấu tranh... Do vậy, một đảng cách mạng nào đó cần phải được hướng dẫn bằng một lý thuyết cách mạng vì nhân dân ta đứng lên chống bọn bóc lột Pháp nhiều lần nhưng đều thất bại bởi họ không có lý thuyết cách mạng. Lênin đã từng nói: "Không có lý luận thì không có phong trào cách mạng". Thực vậy, không có lý luận thì không thể nắm được tình hình đất nước và không thể tìm ra những phương pháp cần thiết để phát hiện điểm yếu của kẻ thù mà lợi dụng nó".

3. Định hướng tư tưởng cộng sản

Cò lè, đích cuối cùng trong định hướng tư tưởng mà báo *Thanh niên* muốn đưa đến cho bạn đọc là CNCS. Nó như là bước chuyển quan trọng mà ta bắt gặp trên những trang báo *Thanh niên* từ đầu năm 1929. Xuất hiện bắt đầu từ việc chấn chỉnh lại tổ chức Hội VNCOMTN bằng định hướng "vô sản hoá". Như ta biết phong trào "vô sản hoá" được khởi xướng từ Kỳ bộ Thanh niên Bắc Kỳ tháng 9-1928, sau trở thành một phong trào rộng lớn trên quy mô toàn quốc. Báo *Thanh niên* ra ngày 10-1-1929 đã viết bài hướng dẫn phong trào đó: "Các đồng chí phải thâm nhập vào quần chúng, tuyên truyền điều hay lẽ phải trong làng quê, xưởng máy, trường học, trại lính. Các đồng chí phải trút bỏ những bộ cánh sang trọng và mặc quần áo của người vô sản, trở thành công nhân, nông dân và người của nhân dân... Chỉ bằng lối sống như vậy, các đồng chí chúng ta mới có thể tạo được niềm tin và sức mạnh trong các chi bộ trên đất nước. Một khi các đồng chí và những người vô sản tạo thành một khối thống

nhất, cả thể xác lẫn tâm hồn, thì khi đó Đảng sẽ không bị tiêu diệt và thắng lợi của cách mạng sẽ tới".

Bằng phong trào "vô sản hoá", Hội VNCOMTN đã tự lột xác, không chỉ tăng thành phần công nhân trong tổ chức, mà quan trọng hơn, thông qua hoạt động của Hội VNCOMTN, chủ nghĩa Mác - Lênin đã kết hợp được với phong trào công nhân. Đó chính là một bước đi cần thiết đầu tiên cho sự ra đời của ĐCS sau đó. Bước đi tiếp theo, xuất hiện sau Đại hội toàn quốc lần thứ I của Hội VNCOMTN, tháng 5-1929, là xúc tiến việc thành lập đội tiên phong của giai cấp công nhân Việt Nam, bao gồm tất cả những người vô sản và nông dân đã được giác ngộ, lãnh đạo cuộc đấu tranh lật nhào mọi kẻ thù của nhân dân. *Thanh niên* số 182, ra ngày 28-6-1929 đã viết: "Chỉ có Hội Việt Nam cách mạng Thanh niên mới có sự tổ chức và cương lĩnh đúng đắn. Tổ chức đó bao gồm toàn bộ những người vô sản giác ngộ và nông dân, những người biết bảo vệ lợi ích của họ. Hội khôn khéo dẫn dắt đội quân đông đảo chiến đấu chống lại bọn Pháp và những kẻ áp bức bóc lột khác. Hội sẽ thành lập một đội tiên phong của đội quân cách mạng để quật nhào mọi kẻ thù của nhân dân. Hội Việt Nam cách mạng Thanh niên, như ta biết, giữ vai trò bảo vệ lợi ích của giai cấp vô sản".

Báo *Thanh niên* cùng với những ấn phẩm định kỳ khác của Hội VNCOMTN đã góp phần quan trọng vào việc truyền bá sâu rộng chủ nghĩa Mác - Lênin ở Việt Nam, chuẩn bị về tư tưởng, chính trị và tổ chức để tiến tới thành lập một chính đảng của giai cấp công nhân vào đầu năm 1930. Không chỉ thế, trong lịch sử báo chí Việt Nam, *Thanh niên* là tờ báo khởi đầu cho dòng báo chí cách mạng.

1. Hồ Chí Minh Toàn tập, CTQG, H, 2000, T.2, tr.224
- 2, 5, 6. Xem Huỳnh Kim Khánh: *Vietnamese Communism 1925-1945*, Cornell University Press, Ithaca and London 1982
3. Xem: *Thanh niên* từ số 62 đến số 72 (thiếu số 69)
4. Louis Marty: *Contribution à l'histoire des mouvements politiques de Indochine française*, Voi 4, p.17
7. Theo bản dịch của Tâm Vu đăng trên Tạp chí *Nghiên cứu lịch sử*, số 178, năm 1978.